

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE

Conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de Publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 250 Lei
Pe 6 luni . . . 150 Lei
Pentru străinătate 750 Lei**Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Pătîmirea care purifică

(+) Biserica, în înțelepciunea sa suprapământescă, ne atrage luarea aminte asupra unui adevăr de temelie al creștinismului, de câte ori rânduiește să ne răsune în urechi și în suflete cântarea duioasă „Crucii Tale ne închinăm Hristoase, și sfântă învierea Ta o lăudăm și o mărim”. Și anume asupra adevărului că între Cruce și înviere este o legătură strânsă, de care trebuie să țină seama tot creștinul. Pentru că e lege în noua economie a mântuirii că tot celce vrea să se bucure odată de strălucirea slăvilor cerești, trebuie să-și ia zilnic, aici pe pământ, crucea sa și așa să-i urmeze lui Hristos, care altfel nu-l va socoti între ai săi.

Este a se ști însă că nu orice pătimire purifică; nu orice cruce sfințește. Taina Crucii lui Hristos numai dacă e înțeleasă bine formează, după o vorbă a sf. Ambrozio, cununa credinței noastre. Tâlharul dela stânga Răscumpărătorului a suferit aceleași dureri fizice ca cel dela dreapta. Acesta s'a mântuit, acela s'a osândit. Și așa a fost, așa este și așa va fi pretutindenea sub soare: pătimesc toți muritorii. Dar nu toți se mântuiesc prin pătimire. Dimpotrivă, pe mulți suferința îi încâinește și-i împetrește, după ce le-a secătuit și le-a uscat inimile și după ce le-a îngustat, le-a întunecat orizontul și le-a înveninat atmosfera.

Crucea vieții nu-i un vis poetic, ci o realitate apăsătoare, care trebuie văzută în lumină suprafirească și trăită în spiritul Răstignitului. Observația lui Lacordaire e dintre cele mai potrivite pentru a se medita asupra ei: „E ușor ca o inimă fierbinte, plină de credință, să se însuflească pentru ideea jertfii de sine de dragul lui Isus Hristos. Se află în acest gând chiar și un fel de fericire simțită. Dar e greu să-și poarte cineva, zi de zi, crucea sa, chiar și dacă n'ar fi sângeroasă, ar sgăria însă puținel câte puținel pielea, fie și fără să răsbată până la măduvă; crucea aceasta, carea constă din împotriviri, plictiseală și mii de mărunțșuri, pe cari ni-le presară Dumnezeu pe calea vieții”.

Nu-i de lipsă să căutăm crucile. Ne caută ele pe noi și ne găsesc, de ne plac, de nu ne plac. Tocmai ceasurile de grea cumpănă prin cari trecem, și singur Cel de sus știe câte le vor urma cu încercări tot mai grele, sunt dintre acelea cari reclamă înțelegere creștinească superioară și voință calită în locul celei mai înalte spiritualități. Fiii Bisericii noastre, cu slujbașii altarelor în frunte, își vor uni, deci, ceas de ceas, suferințele lor cu ale Răstignitului, și le vor oferi Părintelui ceresc drept prinos de ispășire pentru păcate de altă dată și de acum. — Pentru că avem mult de ispășit unul fiecare pentru sine și pentru toți.

Conștiința Societății

de adv. Dr. IUSTIN POP

Știința pură ne învață, că societatea își are și ea *spiritul* sau *sufletul* ei. Fenomenul acesta este explicabil prin faptul, că asocierea propriu zisă a singuraticilor indivizi în colectivitate este un proces psihic, din care emană fomarea unui suflet social separat, care se prezintă ca un rezultat al cooperării membrilor ei. Acest suflet este propriu al colectivității și se poate numi și considera drept *conștiința societății*, deoarece în viața ei vedem o activitate, sau funcționare, sistematică și consecventă, deci voită și intenționată.

Cuprinsul conștiinței societății îl constituiesc simțirile, ideile, opiniile și manifestările de voință, cum și alte creațiuni de natură spirituală ale singuraticilor, cari prin congruența și armonia lor influențează și pe alții. Astfel ele au geneză comună și doriri generale și comune prin infiltrarea lor în colectivitate. Ele ajung în publicitate luând caracterul că sunt proprii ale societății. Așa se explică, că cei de un cuget și simțire, cum și de o voință, reacționează uniform, când se produce o impresie externă și își organizează voința, pentru ca acțiunea să poată fi comună consistând în cooperarea tuturor.

Pentru ca simțirile, ideile, opiniile și voința membrilor să poată fi încadrate în conștiința societății, ele trebuie să treacă printr'un filtru. Acest filtru este *apercepțiunea* societății, care face operațiunea selecționării lor, încadrând pe cele utile și potrivite cu interesele ei, și sunt de valoare și importanță sub raportul binelui general.

S'ar părea, că conștiința Societății externe este una cu ceea ce numim opiniune publică, ele sunt însă noțiuni separate, atâta doar, că opiniunea publică ca minus se cuprinde în noțiunea conștiinței societății. Cum e de sens mai larg, care se extinde asupra unei întregi societăți din o țară sau chiar din lumea întreagă și este mai amplă, căci fondul ei cuprinde toate elementele necesare ca: ideisensizare de probleme, modalități de rezolvare ale lor, inventarea mijloacelor pentru toți ramii de viață publică a societății. Astfel ea este călăuza destinelor unei colectivități și corespunde așezării generale ale unei țări în o epocă dată. Ea este termometrul simțitor, care face, ca societatea să se resimtă de destinele ei și să afle căile, pe cari înaintând, acestea să fie bine îndrumate.

Nu putem spune, că conștiința societății este perpetuă, sau chiar eternă, în sensul că ea este una și aceeași pentru totdeauna în așezarea ei. Ea nu s'a format deodată ca o creațiune măiestrită, ci și-a avut evoluția ei în timp, alătura cu dezvoltarea și progre-

sarea vieții spirituale-culturale a societății. Ea variază în timp, cum variabile sunt toate manifestările și fenomenele în tot ce este viață și progres pe pământ. În epoca primitivă cei mai mulți oameni nu aveau facultatea unei gândiri proprii, independente, și întreagă știința societății se baza pe tradiție, pe sugestia unora și pe autoritatea câtorva lipsind operațiunea spirituală a logicei și judecării, îndeosebi *critica*. Astfel conștiința societății își ia cuprinsul în accepția completă a cuvântului atunci, când ea a fost încoronată ca de o aureolă de *intelectul* omenesc. Atunci s'a cucerit omul pe sine însuși manifestându-și întreagă amploarea lui de coroană a creațiunii. Din acest moment de cea mai înaltă grandoare, nici nu mai era iertat, ca cel mai sublim clenodiu al omului: conștiința societății, din care făcea parte, să fie stânenită în dezvoltarea ei de viitor, ci trebuiau să fie date și garantate toate condițiunile de liberă evoluare și perfecționare. Doar conștiința societății este o funcțiune a creierului unei întregi colectivități, care trebuie să aibă toată libertatea pentru a apersepe tot, ce este în folosul, binele și fericirea tuturor membrilor ei.

Așa ar fi fost bine să fie, dacă nota satanică a omului nu ar fi adus cu sine, ca conștiința societății să poată fi viciată, turburată și influențată prin manopere bastarde, de cei cari au de scop falsificarea și îndrumarea ei pe linia care nu mai este cea dreaptă în destinele colectivității. Astfel ea nu poate exclude îngrădirile, restricțiunile, sau chiar oprimările, pe cari i-le pun în cale fie ceice sunt la conducerea societății, fie unii indivizi reacționari, malconțenți, sau refractari considerațiunilor de bine, ori apoi chiar simpli aventurieri, cari fac chestiuni de sport din răsturnarea așezării societății cu metode cătlinare. Toți aceștia pentru motive criminale, cum sunt: vanitatea, egoismul excesiv, ambițiunea personală dusă până la grad patologic cu scopul de a cuceri puterea, apoi setea de răzbunare, sau poate simplul motiv scelerat pentru ca aventurierul să ajungă în istorie după exemplul lui Herostratos, care la anul 356 a. Ch., chiar în noaptea nașterii lui Alex. cel Mare, a aprins splendida biserică a zeiței Artemis-Diana — din Ephesos.

Nu mai cât că conștiința societății este și rămâne o regină suverană și în astfel de situații, în cari devin operante forțele ei arcanice, derivate din legile naturii. Este societatea oprimată? — Cu cât mai mare va fi opresiunea, cu atât mai mult se va intensifica simțul comunității, care în mod organic

va străfulgera conștiința membrilor ei, dela cari și-a luat originea, și intră în funcțiune psihologia de masă, care apoi își produce eforturile cu fenomenele ei distrugătoare a tot ce este reacțiune și apărând societatea în așezarea ei bună și înțeleaptă. Fenomenul este același, când conștiința societății are în față un dușman extern.

N'a fost cruțată nici conștiința societății noastre românești de violări. Istoria ne prezintă de acestea, și între ele chiar de acelea, cari constituiesc o amintire prea tristă, care ar fi bine să lipsească de pe paginile ei. Ba au survenit și violări mai mult comice decât triste, asupra cărora istoriografii din viitor vor scrie pagini ilariante, însoțite de risete, homerice.

Nici nu vor dispărea aceste bruscări și chiar brutalizări ale conștiinței societății noastre decât atunci, când cultura generală și în special cultura politică și cetățenească, cum și cea morală va fi ridicată la un nivel de adevărată civilizație, care va putea face dovada neîndoioasă, că ne-am înșiruit în cadrul națiunilor cu demnitate și prestigiu atât în cele profane cât și în cele morale, și când fiecare membru al societății noastre va avea conștiința conștiinței românești înțelegând, că aceasta este nu numai demnitatea și decorul neamului nostru, dar și Palladiumul din mitologia grecilor antici, care mai târziu a devenit simbol al apărării sfinte de libertate și de lege.

Și va mai trebui, ca conștiința societății noastre să știe reacționa, când îndură o violare a ei, oricare ar fi vârtoarea în interiorul sau exteriorul țării. Va trebui, ca ea să fie de o vigilență neadormită și să iasă tot mai vânjoasă și mai fortificată de câteori inspirații sinistre ale figurilor catilinare atentează asupra ei în mod stupid, și chiar cu insanitate.

Doi ani de cârmuire. Atâta s'a împlinit de când generalul Ioan Antonescu a ajuns în fruntea Statului Român. Din acest

prilej Mareșalul s'a îndreptat cu o Proclamație către țară. Reținem și noi din această mărturisire a Conducătorului Statului Român rândurile ce urmează:

„Români, Războiul cu toate încercările lui, cu toate durerile, cu toate povarile lui, nu ne-a împiedicat să ne facem datoria atât față de țara rămasă în pace, cât și față de pământurile desrobite de bravă noastră armată;

Basarabia și Bucovina au fost reorganizate.

[...] Am făcut pentru agricultură tot ce am putut. Dar iarna grea, și un an de secetă, ne împiedică să culegem roadele unei neînchipuite strădanii.

[...] Am ținut producția românească și munca fabricilor noastre cu toate greutatețile războiului. Ne-am străduit prin măsuri de aprovizionare și prin sporirea salariilor să ajutăm pe muncitori, iar prin politica de credite și prin importuri de materii prime să înlesnim pe producători.

Am sporit salariile și pensiile și am făcut tot ceace în împrejurările grele de azi s'a putut împlini pentru ofițeri, magistrați și funcționari. Școalei i-am dat toată grija și am închinat toată strădania pentru sprijinirea copiilor trudiți ai satelor și orașelor noastre și pentru formarea sănătoasă a unui tineret care trebuie să-și facă datoria de a se pregăti cu credință și disciplină....

Am readus în patrimoniul Statului bunuri și despăgubiri valorând câteva miliarde, făcând în parte judecata moralizatoare a trecutului și a vinovaților lui.

Prin măsuri financiare chibzuite, am purtat cel mai cumplit și greu război, fără impozite grele, fără apăsări neobișnuite. De aceea cer tuturor să înțeleagă, și mai ales acelor care își păstrează nestingherite averile, că de războiul acesta ei sunt cei dintâi care folosesc.

[...] Guvernul va continua să-și facă datoria, ajutând pe funcționari, înlesnind aprovizionările și continuând politica de

credite care să sprijine economia națională, așa cum a făcut-o și până azi.

Lucrările publice, drumurile și căi noi de transport vor putea înlesni și în viitor activitatea economică și da brațelor de muncă românești posibilități noi. Drumurile, căile ferate, podurile și îmbunătățirile mijloacelor de transport făcute în acești doi ani, cu toate greutatețile războiului, stau dovadă decât s'a lucrat în această direcțiune.

Vom continua să sprijinim și magistratura, pentru că, Corpul Judecătoresc trebuie să sprijine azi Statul și să-și înțeleagă răspunderea prin aplicarea spiritului de dreptate și nu numai a literei legii, de multe ori învechită.

Reforma administrației Statului va fi încurând înfăptuită. Legi de organizare a puterii centrale și a administrației locale vor pune Statul nostru și administrația lui pe bazi noi și sonătoare, distrugând centralismul și biurocrația...

Misiunile populare în Biserica unită

În numărul 35 din 5 Sept. a. c. al „Unirii”, fiind vorba de adunarea generală a Reuniunii de misiuni, cetesc, că „s'a luat hotărârea să se publice — când vremile vor permite — un istoric al ei și o biografie a întemeietorului, adică a Rev. Ștefan Roșianu”. Salut cu bucurie această hotărâre și doresc să se poată realiza cât mai curând. Aș dori însă, să se facă cu toată obiectivitatea și să nu se facă nedreptate celui alt întemeietor, ca să folosesc același cuvânt, care este p. protopop Dr. Ilie Dăianu.

Intemeierea Reuniunii de misiuni și opera unui sinod arhidiecezan, în care s'a hotărât înființarea Reuniunii și s'au redactat statutele, în timpul mitropolitului Victor Mihályi, care a primit cu cea mai mare bucurie ideea și a stăruit mult să se realizeze. Când s'a hotărât înființarea Reu-

FOIȚA „UNIRII”

Roma, cetate unică

de Traian Cosma

În una din operele juridice cele mai de seamă din a doua jumătate a secolului trecut — *Gbist des römischen Rechts, Bedeutung des römischen Rechts für die moderne Welt*, Leipzig 1866 — juriconsultul Rudolf von Ihering spune despre Roma aceste cuvinte măgulitoare, cari fără îndoială nu mai pot fi adresate și unui al doilea oraș din lume: *De trei ori Roma a dictat legi lumii, de trei ori, prin mijloace deosebite, a unit popoarele: prin imperiu, prin creștinism și prin dreptul roman: prima dată prin forța armelor, în celelalte două cazuri prin puterea spiritului.*

1. Imperiul roman a fost, într'adevăr, cea mai puternică organizație politică a Antichității. Ca întindere și forță efectivă, rămâne în istorie ca una dintre cele mai grandioase înjghebări imperiale din toate timpurile. Sprijinit pe trei continente, acest imperiu a fost — cum au arătat istoricii — creația evidentă a trei factori: familia unitară și autoritară, armata foarte disciplinată, și senatul, vestit pentru înțelepciunea și prudența sa, senat, despre care Theodor Mommsen, se exprimă în modul următor: „Embrassant en lui, tout

ce que la nation possédait d'intelligence politique et d'habileté pratique, disposant absolument de toutes les questions financières et, du contrôle de la politique étrangère, ayant un pouvoir complet sur l'exécutif en vertu de la courte durée des fonctions, le Sénat romain était l'expression la plus noble de la nation, et comme consistance et comme sagacité politique, comme unanimité et patriotisme, comme plénitude de pouvoir et courage énérgique, il a été la première corporation politique de tous les temps „une assemblée des rois” qui savait merveilleusement combiner l'énergie despotique avec le désintéressement républicain. Jamais état n'a été représenté dans ses relations extérieures avec plus de fermeté et de noblesse que Rome ne l'a été, dans son bon temps, par le Sénat” (T. Mommsen-Histoire romaine traduite par De Guerle, pag. 399.)

Când austeritatea moravurilor familiare și publice a scăzut, când legiunile romane au fost năpădite de străini, în fine, când senatul „adunarea de regi” cum îl numi mai sus Mommsen, era doar o palidă icoană a ceea ce fusese odinioară, atunci vastul imperiu s'a prăbușit cu vuet, templul s'a prăvălit, căci putreziseră pilonii de rezistență.

A făcut mare senzație, la vremea sa, opera monumentală a istoricului englez Edward Gibbon (1737-1794) — *History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, în care era acuzat Creștinismul pentru dispariția

Imperiului Roman. Nu era nici prima, nici ultima oară. Istoriografia obiectivă a rectificat însă concluziile lui Gibbon. De fapt, însuși Gibbon, după ce scoate în evidență, în opera sa, că Romanii și-au câștigat în școala grea a sărăciei virtuțile războinice și de conducere (... in the laborious school of poverty had acquired the virtues of war and government) și după ce spune că spre sfârșitul imperiului exista o armată mercenară recrutată dintre supuși și barbarii dela marginea imperiului (A mercenary army, levied among the subjects and barbarians of the frontier...) constată plin de amărăciune: „Disciplina legiunilor care singură, după dispariția oricărei alte virtuți, sprijinise puterea statului, era coruptă de ambiție, ori micșorată de slăbiciunea împăraților”.

Cât despre Senatul și societatea romană din timpul decăderii Imperiului, în stilul său întreprins, Giuseppe Mazzini se exprimă așa: „Un senat, parodie mizerabilă a trecutului care decernează statui tiranilor; pretorienii care disprețuiau senatul și își asasinau conducătorii; demnitari sofisti; de desupt o mulțime de sclavi cari aplaudau”.

Creștinismul a distrus Imperiul Roman? Nicidecum. Imperiul s'a prăbușit cum se prăvăle un organism putrezit de maladii interne.

2. Roma însă n'a pierit. Soarta Ninevei și a Suzei, a Tyrului ori a Cartaginei — metropole aneantizate odată cu imperiile care, le-au creat, nu trebuia să fie și soarta Romei,

niunii, misiunile se practicau în Biserica noastră de vre-o câțiva ani.

Inceputul a pornit dela Cluj, în timpul când păstoriau acolo laolaltă, în pace și bunăînțelegere, părinții Dăianu, paroh-protopop, și Roșianu capelan. Se împărțise de Ordinariat Oficiilor protopopești o carte intitulată „A népmisziók kézikönyve”, compusă de Francisc Romaisz, paroh în Baranya — Nádassd, și tipărită în Pécs în anul 1899. Cei doi preoți au discutat asupra conținutului acestei cărți, au constatat cu în-sufletire actualitatea și importanța ei, și s'au hotărât să introducă misiunile populare și în Biserica noastră. Cei cari au avut plăcerea să stea de vorbă cu cei doi distinși preoți ai vechii generații, știu la ce nivel înalt erau acele discuții. Subsemnatul am avut parte să-mi fac ucenicia lângă părintele Dăianu timp de un an, după ce am ieșit din seminar, iar cu păr. Roșianu am petrecut ceasuri întregi, de câteori treceam prin Blaj și — mai mult timp — la misiunile ținute laolaltă în Hurdorf, Zagăr și Racovița. Și cele ce le scriu, le scriu în deplină cunoștință de cauză.

Cele dintâi misiuni le-a ținut părintele Roșianu, apoi a ținut păr. Dăianu, și un timp dânsii au fost singurii misionari. Când s'a ținut sinodul arh., care le-a consfințit, întemeind Reuniunea, fructul era copt și bun de cules.

Am văzut și cetit la păr. Dăianu o scrisoare dela fostul episcop Vasile Hossu, pe atunci al Lugojului, după ținerea misiunilor populare la Orăștie, (nu cumva au fost cele dintâi în dieceza Lugojului?) în care marele episcop recunoscând frumoasa inițiativă pornită dela Cluj scria, că deși îi vine greu, dar trebuie să mărturisească, că o astfel de inițiativă ar fi trebuit să pornească dela Corul episcopesc. Scrisoarea aceasta confirmă ceea ce spun eu, că introducătorii misiunilor populare sunt cei doi preoți distinși ai Clujului. Nu știu, dacă între scrisorile salvate cu prilejul refugiului, păr. Dăianu a putut

salva și acea scrisoare, importantă pentru istoricul misiunilor în Biserica noastră.

Statutele cele dintâi sunt aproape identice cu cele cuprinse în cartea „A népmisziók kézikönyve”, de care pomenesc mai sus. Cred că sunt biblioteci protopopești, în cari se mai găsește și mi se poate controla afirmația. Eu — cunoscând dela Cluj importanța acestei cărți, — mi-am procurat-o prin 1905—6, după ce am plecat dela Cluj. Exemplarul dela Cluj era atunci la păr. Roșianu, trecut la seminarul din Blaj. Poate și acum să se afle în biblioteca rămasă dela păr. Roșianu.

Rog pe celce se va apuca să scrie istoricul Reuniunii de misiuni, să controleze întrucât sunt adevărate afirmațiile mele despre introducerea misiunilor populare în Biserica unită. În afară de părintele Dăianu, care e interesat în cauză, sunt puțini, cari cunosc aceste începuturi fericite pentru progresul Bisericii noastre, și între aceștia sunt și I. P. S. Valeriu-Traian și păr. canonic I. Agârbiceanu, cari vor putea da prețioase informații viitorului istoriograf.

Oct. Popa

Preoți „vechi” și „noi”

Câteva reflexii la articolul: „Șire pentru un preot „nou”

Nu știu, cine a împărțit mai întâi clerul nostru în aceste două categorii: preoți „vechi” și „noi”, dar a făcut-o foarte nenorocos. Nu există preoți vechi și noi, ci preoți buni, indiferenți și răi. Preotul, ca atare, nu se poate învechi, nici îmbătrâni, indiferent de vrâsta și gradul lui de pregătire. El trebuie să fie pururea „nou”, căci din sufletul lui trebuie să țâșnească neconținut flacăra nouă a dragostei și râvnei pentru suflete. Deosebirea de metode pastorale nu justifică împărțirea clerului în „vechi” și „noi”.

Din articolul sus menționat reiese, că

sub preot „vechi” se înțelege preotul deprins cu respectarea totală a rânduielilor rituale, iar sub preotul „nou” se înțelege unul, care aplică în pastorație metode și mijloace noi. Aceasta împărțire nu pare firească nici păr. lui Octavian Popa, care nu o aprobă, statorind, că numai sufletul, ce și-l pune cineva pentru oi, face pe un preot cu adevărat vrednic.

Sub acestea „mijloace noi”, în contrast cu respectarea totală a ritului, se înțeleg mai ales așa numitele „inovații”, despre cari s'a făcut atâta discuție în coloanele acestui ziar. A face cap de acuză din acestea inovații — preoților, cari le aplică, între cari e și preotul „vechi” din Constanța, care a introdus „Binecuvântarea Euharistică, rozarul și cântările mariane în parohia sa, — este incorect. O afirm această, nu pentru că așa aproba aplicările nu destul de bine studiate din punct de vedere ritual, ale unor „devoțiuni religioase”, ci pentru că există la noi o comisie rituală interdiecezană, care — sesizată fiind în cursul anilor, prin diferite articole de reviste și ziar, ba chiar și prin adrese oficiale, făcute chiar de subsemnatul, să se pronunțe asupra acelor „inovații”, precum și asupra feliuritelor chestiuni liturgice, în vederea uniformizării ritului mai ales a sfintei liturgii, — până acum tace. Nu înțeleg, ce greutate ar putea fi în aceea, ca acea comisie să aibă o întrunire anuală de 2-3 zile, pentru care să i-se distribuie, cel puțin cu 3 luni înainte, spre studiere, subiectele... Dacă deci comisia tace, preoții, tineri și bătrâni, în pastorație fac ce știu și ce pot, ca să îndestulească toate trebuințele sufletuștii noi, pentru că vremurile sunt noi, ale enoriașilor lor. — Dacă unii exagerează, într'un fel sau altul, nu e de mirare. Cuvântul de ordine trebuie să-l spună comisia rituală, care va trebui în sfârșit să înceapă a lucra.

Există înse o preoțime nouă, în sensul cel mai nobil al cuvântului, dar nu aceea care este pusă, în chip atât de nenorocos în contrast cu preoțimea veche. Este preoțimea cu suflet de apostol, care, nefăcând caz din interese vremelnice și de ambiții personale,

Imperiul putea să moară liniștit, căci Roma era salvată de o altă forță universală: Creștinismul. Creștinismul a menținut într'adevăr Roma în centrul atenției universale. Papii au fost considerați din vreme urmașii Sf. Petru, căpetenia apostolilor, și deci șefii creștinătății și ultima instanță de apel. A pătruns tot mai adânc în conștiința creștină ideea că dacă Papa s'a exprimat într'o cauză, problema trebuie considerată închisă: „Roma locuta causa finita” exprimă clar poziția superioară a Romei creștine în această privință. Cu trecerea secolelor, puterea spirituală a Romei urcă vertiginos. Cruciadele, aceste mari deplasări de mulțimi, nu pot fi înțelese fără cunoașterea prestigiului imens de care se bucura cuvântul autoritar al Romei creștine în fața popoarelor europene din acel timp. Dictonul bine cunoscut în Evul Mediu: „Roma caput mundi, regit frenas orbis rotundi” (Roma centrul lumii conduce frânele omenirii) este doar transpunerea în cuvinte a unei realități de toți cunoscută și de toți acceptată.

Roma creștină a fost factorul unificator, în lupta lungă și grea care Europa a purtat-o contra Musulmanilor. De aceea, osmanlăii i-au și purtat totdeauna o ură neîmpăcată.

Prin misionarii ei, în timpurile mai noi, Roma lui Petru a încreștinat scoțând la lumina istoriei și introducând în orbita civilizației, triburi nenumărate, ori chiar popoare foarte numeroase.

Ultimii papi au semnalat și combătut cu

toate puterile, o serie de rătăcirii ale spiritului omenesc cari nu fă: decât să turbure liniștea și armonia ce trebuie să domnească în lume, și anume: francmasoneria, bolșevismul ateu și orb, precum și teoriile rassiale, apărând dreptul la libertate și cerând mai multă dreptate socială. Inșă oridecâteori a vorbit Șeful Creștinătății, implicit a vorbit Roma!

3. Prin dreptul său, Roma a făcut încă odată să i-se audă cuvântul în lume. Acest drept constituie baza tuturor sistemelor de drept din țările civilizate. De instituțiile juridice romane se folosesc azi, toate țările înaintate, iar gândirea juridică romană e luată ca model de precizie și claritate. Importanța unică a dreptului roman reiese cu mai multă forță, dacă se examinează rezultatele la care au ajuns statele ce au abandonat luminile dreptului roman. Exemplul tipic și recent e Rusia comunistă, unde s'a distrus proprietatea individuală și s'a ruinat instituția familiară. Abrutizarea și înjosirea a fost urmarea.

Iată și câteva păreri despre rolul și importanța dreptului roman: *Bosuet*, care deși nespecialist, a cunoscut totuși dreptul roman în măsură suficientă pentru a și da o părere generală, spune: „Si les lois romaines ont paru si saintes que leur majeste subsiste encore malgri, la ruine de l'empire, c'est que le bon sens, qui est le maitre de la vie humaine, y règne partout, et qu'on ne voit nulle part une plus belle application des principes de

l'équité naturelle”. Citat la Alphonse Rioier: Introduction historique au droit romain, 1881 pag. 435. *Portalis*, membru în comitetul de redactare al Codului Civil francez (Codul Napoleon), crede următoarele: „Les philosophes et les jurisconsultes de Rome sont encore les instituteurs du genre humain, c'est en partie, avec les riches matériels qu'ils nous ont transmis que nous avons élevé l'édifice de notre législation nationale. Rome avait soumis l'Europe par ses armes. Elle l'a civilisée par ses lois” ibid. pag. 12.

În fine, *Merlin* recomandă în termenii următorii studiul dreptului roman tinerimii studioase: „Jeunes gens, étudiez sans relâche les lois romaines! Saus cela vous ne sera jamais que des praticiens, toujours exposés à prendre les oeuvres les plus grades pour les vérités les plus constantes” ibid. pag. 13.

Legislatura comunistă și rezultatele ei brutale sunt dovezile cele mai eclatante că abaterea dela principiile luminoase ale dreptului roman — drept verificat de experiența atâtor secole — nu constituie deloc un progres. Omenirea nu va găsi poate niciodată principii mai sănătoase pentru oameni, decât acelea cuprinse sau fundamentate în dreptul roman, dreptul unui popor prin naștere juridic, deși experiențe s'au făcut destule în cursul veacurilor și sunt în perspectivă și azi.

După toate cele de mai sus, nu are oare dreptate Rudyard Kipling (1865—1938), scriitor și poet englez de seamă, să spună că:

este gata să încalce depărtările cele mai mari, să ia asuprași lipsuri și mizerii grele, să îndure prigoane și să se jertfească cu zel și jertfă de sine în toate acelea regiuni, unde autoritatea bisericească îi trimite. Sunt apostolii dela margini ai bisericii noastre, apostolii coloniștilor și refugiaților, apostolii diasporei, cari stau ca niște sentinele îndepărtate, singuri și neajutorați în deajuns, prin orașele vechiului Regat, Dobrogei, Basarabiei, Bucovinei, sau oriunde în altă parte, unde soarta nemilostivă a aruncat pe credincioșii noștri.

Unul dintre acești preoți apostolici e și preotul „nou” vizat la sfârșitul articolului pâr. Octavian Popa, ușor de recunoscut, preot, căruia îi se face, prin aprecierile Dsale, o grea nedreptate. Țin să repar aceasta nedreptate cu atât mai vărtos, că unul din ieromonahii baziliani lucrează pe aceleaș meleaguri, deci suntem în măsură să cunoaștem bine activitatea preotului vizat.

Abia hirotonit, degajat prin celibat de orice interese și legături familiare, el a pornit fără traistă și fără băta, numai cu sfânta râvnă a sufletelor în inimă, oriunde l-a trimis autoritatea bisericească. A fost apostolul coloniștilor dobrogeni, cu cari, până în ziua de astăzi păstrează o strânsă legătură, urmărindu-i pas de pas în peregrinările lor după ieșirea din Cadrilater, având în aceasta tovarăș de muncă pe ieromonahul nostru T. Bonteanu. Activitatea preotului vizat de articol, în Dobrogea, nu a fost infructuoasă, dimpotrivă, foarte rodnică. Metodele lui „au prins”, dovadă, că sunt aplicate și în Constanța, iar afecțiunea credincioșilor din Cadrilater o dovedesc multele scrisori, schimbate în lungul anilor, între credincioși și fostul lor preot.

Acuza, că râvnește acum la cea dintâi așezare unită din Dobrogea, pentru că îl atrage turma bine încheagată, etc., și că ar fi să intre pe airea, nu pe ușa, e în mod deosebit jignitoare. Preotul vizat, dela începutul preoției sale a fost mereu în locuri, unde trebuia creat totul din temelii, fără capitaluri, fără fonduri, pe cari trebuia să și-le creeze din propria sa râvnă pastorală. Dacă astăzi se află în un centru egal cu Constanța, în o

„Popoarele cari n'au trecut prin școala Romei, se aseamănă tinerilor cari n'a fost la școală?”

Alături drept încheiere, cuvintele simțite ale unei inimi românești, publicate sub titlul „Roma” în revista „Cele Trei Crișuri” de sub conducerea dlui George Bacaloglu: „Pe orizontul marilor clipe ale umanității numele Romei, din începuturile fabuloase ale legendei și până în zilele noastre, a strălucit magnific și viguros, învăluit în prestigiul quasi-divin al unui destin pe care istoria nu l-a cunoscut a doua oară. E plin de rezonanță mistică și gravă cuvântul Roma, și ne trezește în suflet milenarele ecouri ale unor sentimente prin secole, sentimente de religiozitate, de admirație și teamă.

[...] Nicăiri n'au clocotit uri mai năpraznice, n'au vibrat iubiri mai înălțătoare. Cerul și pământul față în față, ca doi titani, cari din când în când lasă lupta spre a-și nni eforturile pentru a dărui lumii epopeea cea mai minunată, mai măreață, trăită vreodată de sufletul omenesc.

[...] Și astfel iluminată, transfigurată de generozitatea destinului ei unic, ca un chiz bătrân pe care o binecuvântare îl reîntinește, Roma așteaptă să umple, cu sonoritatea magică a numelui ei, viitoarele milenii ale lumii, dar și ale ei. — Urbii et orbi”.

parohie bine încheagată, el nu se simte bine acolo, căci mizeria sufletească a coloniștilor dobrogeni porniți pe alte căi de pribegie îl chiamă mereu să-i urmeze în căile lor de luptă și mizerie, pentru cari, — precum ne scrie în o scrisoare mai recentă, — e gata să se și mistuie total, fără să-i pară rău de viața cheltuită în o astfel de apostolie. Pe acestea drumuri noi, — unde totul trebuie creat, căci nu există nimic — și pentru cari, deși avem mulți preoți, atât de puțini apostoli se află, — din încredințarea autorității bisericești a și pornit deja.

Dacă vreodată se va fi cugetat la „prima așezare unită” din părțile dobrogene, a fost — nu de dragul unei parohii comoade de oraș, căci nu-i plac orașele și sgomotul lor, — ci pentru a putea fi în contact permanent cu coloniștii pribegi, mereu în mișcare, cu casa în spate, în largurile dobrogene.

Iată, acesta este preotul atât de nefavorabil apreciat în articolul sus menționat.

P. Augustin Pop
Egumen la Obreja.

Știri mărunte

Suveranul are și un finuț unit. Duminecă, în 30 August c., a fost hotezat de pâr. Iuliu Busoiu, protopopul Blajului, al treilea băiat al credinciosului nostru Nic. Tăuneanu din Bălcaciu, om în serviciul Maj. Sale Regelui la Curtea Regală. Ca o răsplată pentru buna purtare dovedită de acest fiu al Bălcaciului în serviciul său, Suveranul a primit să fie naș al micuțului Tăuneanu, delegând la actul botezului pe d. Dr. Iosif Pop, prefectul jud. Târnava Mică. La acest act sfânt a luat parte și altă lume aleasă din localitate și din jur. (Dela Blaj era de față și pâr. Nicolae Florea dela Cancelaria Mitropolitană). Cu acest prilej s'au rostii mai multe cuvântări.

I. P. S. Valeriu Traian la Deva. Reîntorcându-se dela Beiuș la Blaj, I. P. S. Valeriu Traian, însoțit de pâr. Dr. Victor Macaveiu, prepozitul capitular blăjan, a făcut un popas de două zile la Deva. Înaltul Ierarh în ziua de 29 Aug. c., a cercetat autoritățile locale, iar în 30 Aug. a slujit și a vestit cuvântul Domnului mulțimii ce tixia noua noastră biserică de aci.

Pelerinaj la mănăstirea Lupșa. Ținând la o tradiție mai veche, mulțime mare de credincioși din Munții Apuseni au alergat la sf. Mănăstire a Lupșei de praznicul Nașterii Maicii Domnului. De astădată lipsia păstorul cel mare, Preasf. Iuliu Hossu care era, regulat, în fruntea pelerinilor. În schimb au fost doi din fiii sf. Vasile cel Mare: P. Augustin Pop, egumenul dela Obreja și P. Iosif Bal, ieromonah la Obreja. S'au slujit mai multe sfinte liturghii și s'au rostii și trei cuvântări de învățătură duhovnicească, de către pâr. Dumitru Neda, canonic mitropolitan, P. Iosif Bal, ieromonah și pâr. Petru Domaș, protopop, refugiat. În fruntea preoțimeii noastre din munții Apuseni era pâr. Cornel Oțiel, vicarul dela Abrud. — Preoții ce au luat parte la acest pelerinaj: Dr. Cor. Sabău, Ilarie Deac (protopop) Aurel Gligor, Traian Marcu, Nistor Gligor. N. Bucea, A. Marcu, Gh. Simu (Mușca), N. Cosma, C. Totelecanu, V. Ilea, Iosif Mânzatu, preotul local, și clericii Runcu, Lupu și Ciadeiu. Apoi învățători și alți intelectuali, între cari și d. Iluțiu, dir. „Gazetei dela Turda”, cu mai mulți tineri colaboratori la această gazetă.

Locale. Poimâne, Luni, de praznicul Înălțării Sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. Dr. Nicolae Lupu dela Cancelaria Mitropolitană, iar Dumineca ce-i urmează va predica pâr. Ioan Moldovanu, canonic mitropolitan.

„Obolul Crucii”. I. P. S. patriarh Nicodim al Românilor ortodocși a lansat un apel către toți chiriarihii, preoții și credincioșii de sub ascultarea sa, îndemnându-i să contribuie, după puteri, la colecta generală ce a rânduit în toate parohiile ortodoxe din cuprinsul Patriarhiei Române. pe ziua de 14 Septembrie c., cu denumirea Obolul Crucii. Sumele rezultate din această colectă se vor folosi îndeosebi pentru mângâierea celor ce nu și-au precupețit sângele în încheștarea actualului nostru război-

O nouă instituție culturală. Directorul general al Teatrelor române, d. Liviu Rebreanu a inițiat și a realizat ideea unui focar cultural: Muzeul Teatrului Național. Înăugurarea solemnă a acestui muzeu s'a făcut săptămâna aceasta, cu care prilej au rostit cuvântări ocazionale dd. Liviu Rebreanu, G. Franga, conservatorul muzeului, și I. Petrovici, ministrul Educației Naționale.

Blocarea părului și copitelor de vite. S'a publicat în Monitorul Oficial decizia ministerială amăsurat căreia se blochează, la dispoziția Consiliului de Patronaj, „toate cantitățile de pâr de porc precum și cantitățile de pâr provenite din coamele și cozile căilor deținute de producători, abatoare, tăbăcării și firme de export. Se blochează de asemenea, și în aceleași condițiuni, la producător, toate coarnele și copitele cailor și boilor, precum și penele, puful și fulgii de paseri”. Decizia din chestie prevede că blocarea se extinde nu numai la produsele menționate și realizate până acum, ci și la cele din viitor.

Bisericiani executați. Vineria trecută, dimineața, au fost împușcați la Praga bisericianii Gorazd (Mateiu Pavlik) episcop, Dr. Vladimir Petrek și Vaclav Ciky, preoți la biserica „Sf. Carol Boromeu”. Cu aceștia împreună a fost osândit de Curtea Marțială Germană din capitala Boemiei și executat Jan Sonnevend, epitrop al bisericii ortodoxe din Praga. Vina lor era că ascuseseră în biserica „Sf. Boromeu”, dăduseră mâncare și alte ajutoare asasinilor, Obbergruppenführerului Heydrich ca și altor cinci agenți parașutiști.

Telefonul „Unirii”

Anca. București. Am primit 300 Lei. Din această sumă, 150 s'a contat pe anul 1941, iar restul rămas în abonamentul anului curent.

Oprisa. Lupeni. Am primit 250 Lei, din cari 150 pe anul 1941, iar restul pe anul curent.

Dr. Suci, Lugoj. Am primit tabloul noilor abonați, precum și suma de 1100 Lei. Vă mulțumim. Ziarul s'a expedit începând cu 1 VIII 1942.

Parohia, Muntele Băișorii. Am primit 650 Lei. Achitat până la finea anului curent.

Dragomir. Aiud. Primit 500 Lei. Vă mulțumim pentru suprasolvire.

Prof. Simu-Dumbrăveni. Confirmăm primirea sumei de Lei 1250, abonament pe 1942 pentru Domnii E. Garda, T. Chindea, Al. Vamoșiu, S. Costea, V. Gomboș. Am mai primit 500 Lei p. d. V. Șerban și Gomboș. Pentru d. Val. Gomboș s'a achitat de 2-ori. Vă mulțumim.

A V I Z

Direcțiunea Liceului teoretic de fete „Sf. Ecaterina” din Blaj, anunță că pe data de 1 Septembrie 1942 are vacant 1 post de pedagog și 1 post de femeie de serviciu.

98 (1-1)

Direcțiunea

DIRECȚIUNEA LICEULUI ROMÂN UNIT DE BĂEȚI „SF. VASILE CEL MARE” — BLAJ

Nr. 9-1945-43.

A V I Z

pentru orfanii din războiul actual

În baza ordinului Ministrului Culturii Naționale Nr. 177.171 C./1942, în ziua de 15 Septembrie 1942 se va ține la o școală cu internat din Sibiu un examen de bursă pentru clasa I-a, cu orfani din războiul actual. — Pentru lceele teoretice de băieți din Inspectoratul Școlar Regional Alba Iulia sunt 70 burse de câte 30.000 lei anual. — Examenul scris și oral se va da din l. română, istorie, geografie și matematici. Candidații vor prezenta certificatul de studii, acte constatătoare de avere și dovada că sunt orfani din războiul actual. — Căile Ferate vor înlesni călătoria elevilor orfani. — La Sibiu orfanii, „copii ai Națiunii”, vor fi găzduiți în internate, în timpul examenului. Cei reușiți vor fi plasați în internate și întreținuți în baza bursei.

97 (1-1)

Direcțiunea